

МОДЕРНАТА СТАТИСТИКА

Каква наука е статистиката? Каква е „модерната статистика“, а какво може да я подобри? На тези въпроси предстои да отговоря сега в моето есе. Навярно всеки един знае, че статистиката е наука, за която е важно масовото проявление на конкретните явления. Те имат значение само когато се проявяват в големи измерения. Така тя отчита например броя на населението в страните, броя на произведените автомобили, средното количество електроенергия, необходима на едно домакинство, и т.н. По този начин на базата на масовото проявление е възможно отнасянето към частното, осигурява се необходимата информация да се премине от по-общото към конкретното, след като са направени и съответните изводи.

Статистиката е наука, която ни осигурява необходимата информация, за да имаме ясна представа за дадена област или явление, за да успеем посредством данните да направим анализи, да измислим нови решения и да подобрим съответното направление. Тя трябва винаги да е обективна, защото в днешното модерно и бързоразвиващо се общество информацията трябва винаги да бъде актуална. Човек по всяко време трябва да знае къде да търси необходимата му информация и да извлича подходящата част от нея. Единствено и само по този начин всеки един може да отговори на очакванията на съвременното общество. Но ако се замислим, нима промяната тръгва от множеството? Не, напротив, искрата се запалва от един човек. Модерната статистика трябва да следва хората, да се интересува от техните предпочитания и интереси. Например в днешно време много ценна и полезна е информацията, която се предоставя за броя на изсечените дървета, за декарите обезлесени площи, но не бива тя да остава само като поредната статистическа единица - кубически метър дървесина. Тя трябва да бъде използвана от компетентните лица, за да доведе до реални промени. Съвременната статистика задължително трябва да бъде безпристрастна и да следва интереса най-вече на гражданите. Тя трябва коректно да отразява случващото се, за да не доведе до „война“ - било тя политическа, медийна или гражданска. Статистиката следва и да се „отвори“ към обществото, за да може то да разбере какво наистина стои зад „сухите статистически данни“. Това може да се постигне чрез множество изнесени лекции, посещения и конференции с млади и по-зрели граждани, но не само в столицата, а в цялата страна - в малки и големи населени места, защото само така всеки ще има възможност да научи повече за модерната съвременна статистика.

За нея е важно да убеди гражданите да ѝ съдействат максимално, за да се постигне пълно и точно изследване. Ако хората предоставят данните за проучванията точно и коректно, ще се постигне обобщен и цялостен анализ на конкретното явление. По този начин те ще бъдат сигурни в достоверността на данните и няма да се отнесат скептично към тях. Всички ние искаме обективна информация, а не статистиката да се превърне в „стъкмистика“ и ние да живеем в илюзии. Трудно можем да отговорим на въпроса: „Как да стимулираме домакинствата да бъдат обективни при предоставяне на статистически данни?“. Може би личната мотивация, насочена към обособена група, съобразно предварително обявени критерии (доходи, месторабота, възраст и т.н.) ще ни бъде полезна. Ако потребителите получават данъчни облекчения или преференции при използване на услугите на държавната администрация, наистина ще бъдат мотивирани да бъдат коректни. Ние, българите, винаги търсим изгода, причината, поради която да извършим дадено действие. Много млади хора около мен се включиха в инициативата „Влез в час с данъците“ и се превърнаха в потребители, които си знаят правата.

По-голяма полза ще има и ако за да се постигне по-голяма прозрачност и да не се укриват доходи, се въведе определен праг, над който всички плащания да се извършват по банков път. Така ще се осигури информация за произхода на средствата и ще се контролира техният „път“. Ако това се въведе и за по-ниски суми от сега въведените, то така ще бъде улеснена и самата статистика. Тя ще събере всички данни и ще има точен краен резултат. Оказва се, че трудно можем да се преборим със „сивата икономика“, а борбата с укриването на доходи продължава. В Гърция вече има предложение всяка покупка над 300 евро да става с карта по банков път. Е, това може би е частично решаване на проблема, тепърва ще видим резултатите.

Националният статистически институт, един институт със 135-годишна история, работи в името на родината и нейните нужди, в името на българите. Той, едновременно съчетавайки големите традиции и модерните виждания, цели подобряване на качеството на статистическата информация. На базата на нея „първите на страната“ вземат решения за бъдещото развитие на България, затова тя има огромно влияние при вземането на решения за бъдещето.

За модерната статистика е важно да провежда и по-нестандартни проучвания, свързани със съвременните технологии, бързоразвиващото се общество. Днес тя изследва демографските, макроикономическите характеристики, бизнес статистиката и статистиката на околната среда, регионалната статистика и екологичния мониторинг. Но какво се крие зад това? Важно за утвърждаване и усъвършенстване на цялостното

състояние на нашата родина е да открием какво се крие зад тези данни и да ги приложим в практиката. Именно тя ще покаже дали те са коректни, или не.

Може ли модерната статистика да навлезе в домовете ни, да е с нас по всяко време в удобен, леснодостъпен и нагледен вариант? Това би било наистина чудесно, защото на всеки един ученик, студент или просто любознателен човек му се е налагало да използва конкретни статистически данни. Те могат да се открият в много сайтове, но само данните на НСИ, както и на другите международни организации, имат достоверен, сигурен и проверен източник. Потребителите трябва максимално да бъдат улеснени в търсенето и подбора на информацията. Затова НСИ може да усъвършенства начините за визуализация, които да привличат вниманието и интереса на гражданите.

Модерната статистика намира широко приложение в ежедневието на всеки един човек, но данните от нея трябва да се „разчетат“ подобаващо, за да се предприемат и изпълнят точните действия.

Ваня Стойчева
ПГСУАУ „Атанас Буров“,
гр. Силистра